

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/38022,ul-Swierczewskiego-Karola.html>
2022-06-29, 17:50

ul. Świerczewskiego Karola

*W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa **powinna zostać zmieniona** jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).*

Karol Świerczewski, ps. „Walter” (1897–1947), sowiecki generał, uczestnik rewolucji bolszewickiej i wojny przeciw Polsce w 1920 r., skierowany przez ZSRS do dowodzenia jednostkami międzynarodowymi podczas wojny domowej w Hiszpanii oraz w polskich formacjach wojskowymi tworzonymi u boku Armii Czerwonej.

Karol Świerczewski urodził się w Warszawie. W listopadzie 1917 roku, jako 20-latek, zgłosił się do bolszewickich formacji wojskowych, brał udział w pacyfikacjach antybolszewickich ruchów powstańczych na Ukrainie. W 1920 roku jako dowódca batalionu w 510 pułku piechoty Armii Czerwonej brał udział w walkach przeciw Polsce na froncie zachodnim. W czerwcu-lipcu 1920 roku w czasie ofensywy wojsk bolszewickich na Warszawę został ranny w walkach z Wojskiem Polskim (w głowę i w ramię).

Później był dowódcą pułku, wykładowcą i komisarzem politycznym w Szkole Czerwonych Komunistów. Jako oficer Moskiewskiego Okręgu Wojskowego był m.in. radnym Moskiewskiej Rady Delegatów Robotniczych, Chłopskich i Żołnierskich. Ukończył Akademię Wojskową im. Frunzego. W ramach kariery wojskowej w Armii Czerwonej pełnił różne funkcje sztabowe. W grudniu 1936 roku pod ps. „Walter” został skierowany przez Stalina do Hiszpanii, gdzie najpierw był dowódcą francusko-belgijskiej XIV Brygady Międzynarodowej, potem dowódcą dywizji m.in. na froncie madryckim. Realizował tam działania zlecone i nadzorowane bezpośrednio przez sowiecki wywiad zagraniczny. W maju 1938 roku został odwołany do ZSRR – był w dyspozycji Ludowego Komisariatu Obrony, a od 1939 roku został wykładowcą w Akademii im. Frunzego. Skierowany na front niemiecki w czerwcu 1941 roku jako dowódca 248 Dywizji Piechoty nie zdołał zapobiec jej okrążeniu pod Wiaźmą. Wycofany z frontu do prowadzenia szkolnictwa wojskowego na Syberii, w 1943 roku został przez Stalina wyznaczony do pełnienia roli „polskiego generała” w armii Berlinga. Został zastępcą dowódcy Korpusu, później zastępcą dowódcy tzw. *Armii Polskiej w ZSRR*. Od sierpnia 1944 był dowódcą tzw. *2 Armii WP* (do VIII 1945 r.). Został członkiem utworzonego za przyzwoleniem Stalina Centralnego Biura Komunistów Polskich.

W 1944 roku mianowano go także „posłem” do stworzonej przez komunistów fasadowej Krajowej Rady Narodowej. Zarówno w Hiszpanii, jak i na frontach w ZSRR, w Polsce i w Niemczech Świerczewski nie odniósł sukcesów na polu walki. Szczególnie tragiczna w

skutkach była operacja łżycka 2 Armii WP, gdzie jego błędy w dowodzeniu doprowadziły do tragicznych porażek i olbrzymich strat wśród żołnierzy. Trudności w dowodzeniu w tym okresie były spowodowane m.in. nieustannym spożywaniem alkoholu i konfliktami z podwładnymi, którzy byli zmuszeni odmawiać wykonania niektórych niedorzecznych rozkazów. Szczególnie ostro jego decyzje podejmowane pod wpływem alkoholu kwestionował gen. Aleksander Waszkiewicz. W latach 1946–1947 był wiceministrem zdominowanego przez komunistów resortu obrony narodowej. Do końca był w pełni dyspozycyjny wobec Stalina i jego przedstawicieli. Mimo polecenia założenia polskiego munduru nigdy nie przestał być oficerem sowieckim. W marcu 1947 r. zginął pod Baligrodem w Bieszczadach. Po śmierci stał się ikoną komunistycznej propagandy. Jako „generał Walter” został wykreowany na bohatera wielu legend i mitów niewiele mających wspólnego z historycznymi realiami.

Świerczewski zatwierdzał wyroki wydane za „przestępstwa polityczne” na jego podkomendnych, m.in. wywodzących się z szeregów AK. Mimo że przysługiwało mu prawo łaski, wielokrotnie zatwierdzał wyroku śmierci, wydane za tego rodzaju „przestępstwa”. Był w ten sposób współodpowiedzialny za zbrodnie sądowe. Tylko między 9 grudnia 1944 roku a 26 marca 1945 roku złożył swój podpis na 39 wyrokach śmierci, wydanych z przyczyn politycznych – z tego 29 zostało wykonanych.

Należy dodać, że mimo noszenia polskiego munduru, nawet od strony formalnej Świerczewski, podobnie jak inni sowieccy oficerowie tej rangi, nie przestał być generałem Armii Czerwonej. Chociaż tego wówczas ani później nie ujawniano faktycznie do końca życia pełnił „rzeczywistą służbę w Armii Czerwonej”. Mówił o tym m.in. nawiązując do postanowień Stalina tajny rozkaz o trybie odbywania służby wojskowej generałów i oficerów Armii Czerwonej odkomenderowanych do „ludowego” Wojska Polskiego z 15 stycznia 1945 roku: *Na podstawie dyrektyw Głównodowodzącego Armii Czerwonej ustala się następujące normy w sprawie przebiegu służby wojskowej generałów i oficerów Armii Czerwonej odkomenderowanych dla pełnienia służby w Wojsku Polskim. 1. Generałów i oficerów Armii Czerwonej, znajdujących się w Wojsku Polskim, należy uważać za czasowo odkomenderowanych do Wojska Polskiego, wychodząc z założenia, że pełnią oni rzeczywistą służbę wojskową w Armii Czerwonej. Czas służby w Wojsku Polskim wlicza się do ogólnego przebiegu służby.[...] 3. Generałowie i oficerowie Armii Czerwonej, odbywający służbę wojskową w Wojsku Polskim, jako obywatele ZSRR są zwolnieni z obowiązku składania przysięgi żołnierskiej przewidzianej w Wojsku Polskim. Przestępstwa przeciwko obowiązkom wojskowym należy rozpatrywać jako naruszenie przysięgi składanej w Armii Czerwonej. 4. Generałowie i oficerowie Armii Czerwonej odkomenderowani do służby w Wojsku Polskim podlegają Wojskowym Sądom polskim, z wyjątkiem przestępstw, za które przewidziana jest kara śmierci. W takich przypadkach generałowie i oficerowie podlegają Trybunałom Wojennym Armii Czerwonej.*

Zamordowani w grudniu 1944 roku na podstawie wyroków zatwierdzonych przez Świerczewskiego (wraz z ich wiekiem w dniu śmierci):

Mikołaj Piotrowski, s. Jana, (ur. 1919) 25 lat
Rap Mikołaj, s. Józefa, (ur. 1925) 19 lat
Bykowski Waczesław, s. Łukjana, (ur. 1926) 18 lat
Szulepkin Jan, s. Bazylego, (ur. 1910) 34 lata
Drus Michał, s. Józefa, (ur. 1903) 41 lat
Sikora Marian, s. Stanisława, (ur. 1914) 30 lat
Pifelt Stefan, s. Stanisława, (ur. 1911) 33 lata
Jankowski Antoni, s. Józefa, (ur. 1911) 33 lata
Witkowski Henryk, s. Józefa (ur. 1912) 32 lata
Jabłoński Jan, s. Jana (ur. 1914) 30 lat
Lisiecki Tadeusz, s. Piotra (ur. 1910) 34 lata
Resz Aleksander, s. Emanuela (ur. 1907) 37 lat
Piwko Jan, s. Jana (ur. 1917) 27 lat
Kukuła Józef, s. Franciszka (ur. 1911) 33 lata
Kielasiński Andrzej, s. Andrzeja (b.d.)
Karkowski Michał, s. Marcina, (ur. 1902) 42 lata
Pelczarska Zofia, c. Nikifora (ur. 1897) 47 lat
Bartosiewicz Stanisław, s. Jana (ur. 1920) 34 lata
Szczepanek Stanisław, s. Jana (ur. 1925) 19 lat

Zamordowani w styczniu 1945 roku na podstawie wyroków zatwierdzonych przez Świerczewskiego:

Reps Apolinary, s. Stanisława
Korczak Zdzisław, s. Tadeusza
Grzędowski Stanisław, s. Kamila
Kozłowski Zbigniew, s. Józefa
Szczepański Wojciech, s. Józefa
Łukasik Aleksander, s. Józefa,
Lubarski Wiktor, s. Józefa,
Jakubczyk Mirosław, s. Bolesława

(mkkkr)